

FERDINAND VERCNOCKE

NICO VAN CAMPENHOUT

Wide Vercnocke, *Drieman*
Bries vzw, 2020, z.p., ISBN
9789461740328

“En mijn nageslacht verstaat er niets van”. Die woorden legt Wide Vercnocke (°1985) zijn grootvader Ferdinand Vercnocke (1906-1989) in de mond in zijn eerder dit jaar gepubliceerde ‘graphic novel’ *Drieman*.

Wat de kleinzoon met dit beeld-en-tekstboek wil doen, is precies proberen te begrijpen en uit te leggen wat zijn grootvader tijdens de Tweede Wereldoorlog deed en waarom, en ook hoe het kwam dat hijzelf en de hele familie daar later eigenlijk niet of slechts heel moeilijk mee om konden gaan.

Ferdinand Vercnocke werkte tussen 1940 en 1944 als journalist voor door de Duitse bezetter gecensureerde en collaborerende media, in het bijzonder de krant *Volk en Staat* en de radio *Zender Brussel*. In zijn poëzie en essays verheerlijkte hij het nationaal-socialisme en de Nieuwe Orde. Vercnocke nam in 1940 ook deel aan een gesponsorde (promotie)reis naar Duitsland, inclusief een groepsontmoeting met nazi-propaganda-

minister Joseph Goebbels (1897-1945), en nogmaals in 1941. De collaboratie van deze Vlaams-nationalistische advocaat en dichter, en de straf die hij daarvoor moest uitzitten, bleef in eigen familiekring daarna zo goed als onuitsproken en onbesproken, maar was desondanks of net daardoor altijd onderhuids maar tegelijk dominant aanwezig. Pas na het overlijden van de weduwe van Ferdinand Vercnocke in 2015 ging zoon Rombout (*1955) op zoek naar "wie es eigentlich gewesen" was met "onze vader, grootvader, onze Vlaamse dichter, schuldig aan culturele collaboratie". Diens zoon Wide raakte eveneens geïntrigeerd en legde in zijn geëigende, grafisch-tekstuele uitdrukingsvorm getuigenis af van zijn persoonlijke zoektocht en die van zijn familie naar het verleden van de 'zwarte grootvader'. *Drieman* is met dit alles – zoals de titel aangeeft – een boek over en door drie mannen, grootvader, zoon-vader en kleinzoon. Op de eerste twee bladzijden ervan schrijft (en tekent) de kleinzoon "dat de eerste herinnering" die hij "van zijn grootvader" had – aan diens sterfbed – "meteen de laatste" was. "Voor de rest bestond hij alleen uit vage verhalen over zijn foute verleden". *Drieman* sluit aan bij de televisiereeks *Kinderen van de collaboratie* en het gelijknamige boek, maar voegt daar heel wat aan toe door middel van een specifieke aanpak en benadering. Met name door aan de hand van een sterk gepersonaliseerd familieverhaal de Vlaamsgezinde collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog te schematiseren zonder haar te simplificeren en door zich te beperken tot het essentiële om op die manier een poging te ondernemen om meer duidelijkheid en nuancering te bieden voor een ruimer publiek. Door de feiten (van destijds) te registreren, bevraagt en commentarieert Wide Vercnocke die tegelijk *Drieman* is bijgevolg – los van de onmiskenbare historische en esthetische waarde – uitstekend geschikt als didactisch informatie- en dis-

cussiemateriaal om (de Vlaamse collaboratie tijdens) de Tweede Wereldoorlog in het middelbaar of het volwassenenonderwijs aan te brengen, toe te lichten, te duiden en te bespreken.

Over de Jodenvervolgving en de concentratie- en vernietigingskampen luidt de vraag in *Drieman* zonder omwegen "Ik wil eigenlijk wel weten of je het wist?", en over het (toenmalige) discours omtrent bloed(banden), volk(sverbondenheid), ras(zuiverheid), (Germaanse) stamverwantschap, Vlaamse natie (vorming) en geheiligde geboortegrond klinkt de vraag "En dat bloed- en bodemgedoe?" even klaar. De kleinzoon laat zijn grootvader daarop (apologetisch) onder meer als volgt repliceren: "Ge mocht toch nog trots zijn op wat ge bereikt had, op uw eigen cultuur, uw wortels..."; "Voor het zekere welvaren van ons Vlaamse volk binnen een Nieuwe Orde"; "Het begon toen die anderen hun verantwoordelijkheden niet namen om de Vlaamse natie mee groot te maken". Waar de kleinzoon dan weer het volgende tegenover stelt: "De Vlaamse zaak, zijn zaak, helemaal tot in nazi-Duitsland"...

Drieman is een boek met een grote en actuele maatschappelijke relevantie, dat aanzet tot (onbevooroordeelde) reflectie. Het verdient om tal van redenen een ruime verspreiding. In de kranten *De Standaard* (28 februari) en *NRC Handelsblad* (27 maart) kreeg het terecht heel wat aandacht en waardering, met stukken waarvan de titels voor zich spreken. Enerzijds *Oorlog van, vader op zoon. Magisch-realisme en hakenkruisen* en anderzijds *Zoektocht naar verleden adembenemend in beeld gebracht*. De lovende woorden van deze recensies zijn meer dan terecht, want de jongste literair-artistieke creatie van Wide Vercnocke bevindt zich zowel inhoudelijk als vormelijk op een hoog kwaliteitsniveau.

"Kijk, dat Hitlergedicht is 'fucked up'. Ik veroordeel zijn daden en vind het terecht dat hij in de gevangenis heeft gezeten. Maar hij was ook een goede grootvader, een echtgenoot en een vader

voor zijn kinderen”, zo positioneert de auteur-
tekenaar zich in het eerder genoemde arti-
kel in *De Standaard*. Ondertussen behaalde
een kleindochter van Ferdinand Vercocke,
Ingeborg Tibau, in 2019 aan de KU Leuven
het diploma van master in de taal- en let-
terkunde met een afstudeerscriptie over
Ferdinand Vercocke: boegbeeld veroordeeld.
Een geval van Vlaamse literaire collaboratie voor
de krijgsraad.